

היום נלמד בעזרת ה':

בבא בתרא דף עט

מהאש יצאו: מן התורה פרשו, שהתורה נקראת 'אש', שנאמר "הֲלוֹא לֵה דְכָרִי כְּאֵשׁ נֶאֱמַר יְהוָה".

*

למדנו במשנתנו - מִכֵּר אֲשֶׁפָה מִכֵּר זְבֻלָּה וְכוּ':

תנן התם: למדנו במשנה במס' מעילה -

כל הראוי למזבח ולא לבדק הבית: כל דבר שראוי למזבח ולא לבדק הבית, כגון שור כבש ועז תמימים (- ללא מום), שגופם ראוי להקרבה על גבי המזבח אבל אינו ראוי לבניין ותיקון בית המקדש.

לבדק הבית ולא למזבח: כגון זהב וכסף ואבנים טובות שהם ראויים לבניין ותיקון בית המקדש אבל לא להקרבה על גבי המזבח.

לא למזבח ולא לבדק הבית: כגון חלב וגבינה אשפה ועשבים וכדו', שהם דברים שגם אינם ראויים להקרבה על גבי המזבח וגם אינם ראויים לבניין ותיקון בית המקדש.

בכל הדברים הללו **מועלין בהן ובמה שבתוכן:** כלומר שאם הקדיש אותם יש בהם דין מעילה בהם עצמם ובמה שבתוכם. **המשנה מבארת:**

כיצד: אם הקדיש בור מלא מים (וכשהקדישו אמר רק שהבור מוקדש ולא הזכיר את המים), שזהו דבר הראוי לבדק הבית לעשות ממנו טיט, אבל אינו ראוי למזבח. או שהקדיש אשפה מלאה זבל, שזהו דבר שאינו ראוי לא למזבח ולא לבדק הבית. או שהקדיש שובך מלא יונים, שהיונים זהו דבר הראוי למזבח ולא לבדק הבית (- אבל את השובך עצמו הוא הקדיש רק כדי לתת את דמיו ולא לעוקרו ממקומו ולתת אותו לבדק הבית, לפי שלעקור שובך מקומו זהו הפסד גדול -רשב"ם). או שהקדיש שדה מלאה עשבים שזהו דבר שאינו ראוי לא למזבח ולא לבדק הבית. או

שהקדיש אילן מלא פירות שזהו דבר שאינו ראוי למזבח (= לא מקריבים פירות) ולא לכדק הבית. בכל הדברים הללו אם הקדישם ואח"כ נהנה מהם שווה פרוטה, כגון שהניח את חפציו בכור, או תלה את חפציו באילן, או נתן יונים בשוכך, או הניח את הזבל שלו במקום האשפה, מועלים בהם וכמה שבתוכם (= עבר על איסור מעילה בהקדש).

אבל הקדיש בור ואחר כך נתמלא מים וכו': אבל אם רק לאחר שהקדיש את הבור הוא התמלא במים וכו', הדין הוא שיש דין מעילה רק בכור באשפה בשוכך באילן ובשדה, אבל לא במה שבתוכם. זו דעת רבי יהודה, לפי שלדעת רבי יהודה 'אין מעילה בגידולין', דהיינו אין דין מעילה בדברים שקרקע ההקדש גרמה להם לגדול.

רבי יוסי אומר: רבי יוסי חולק על רבי יהודה בשדה ואילן וסובר שמועלים בגידולים שלהם, לפי שהם גידולי הקדש.

ע"כ המשנה שם.

תניא: למדנו בכרייתא - אמר רבי, נראין דברי ר' יהודה במקדיש בור ושוכך ריקנים ואח"כ התמלאו שלא מועלים במה שבתוכם, ודברי ר' יוסי בשדה ואילן שמועלים בגידולים שלהם. **ע"כ הכרייתא.**

קושיא על הכרייתא: **האי מאי:** אמנם מה שאמר רבי 'נראין דברי ר' יהודה במקדיש בור ושוכך' הוא מובן, שכוונתו לומר שבכור ושוכך הם נראים לי אבל בשדה ואילן הם לא נראים לי, אלא אני סובר בזה כרבי יוסי שבשדה ואילן מועלים בגידולים שלהם, אבל מה שרבי אמר 'ודברי ר' יוסי בשדה ואילן' אין זה מובן, לפי ששמע מדבריו שרק דברי רבי יוסי בשדה ואילן נראים לו אבל לא נראים לו דבריו שאמר בכור ושוכך, וזה לא נכון, שהרי רבי יוסי לא דיבר כלל על בור ושוכך אלא רק על שדה ואילן, ואילו בכור ושוכך הוא מודה לרבי יהודה שאין מעילה במה שהתמלא בהם אח"כ, וא"כ היה על רבי לומר רק ש'הלכה כרבי יוסי' או 'רואה אני את דברי רבי יוסי'.

וכי תימא: ואם תרצה לומר שבאמת רבי יוסי חולק גם בכור ושוכך וסובר שמועלים במה שהתמלא בהם אח"כ, ומה שאמר רבי יוסי במשנה הוא אמר זאת לדבריו דרבי יהודה, כלומר שאני (= רבי יוסי) סובר שבכל המקרים מועלים במה שבתוכם, אבל לדברך (= רבי יהודה) שלא מועלים במה שבא אליהם אח"כ, תודה לי על כל פנים

בשדה ואילן שמועלים בגידולים שלהם, ולכן אמר רבי 'נראין לי דברי רבי יוסי בשדה ואילן', כי בבור ושובך לא נראים לו דברי רבי יוסי. זה אי אפשר לומר!

והתניא: לפי שלמדנו בכרייתא - אמר רבי יוסי, אין אני רואה את דבריו של ר' יהודה בשדה ואילן, מפני שהן גידולי הקדש. ע"כ הברייתא. מוכח שרק בשדה ואילן אינו רואה את דבריו אבל בבור ושובך הוא מודה לו.

תירוץ: הכי קאמר: מה שאמר רבי 'נראין', אין הכוונה 'נראין לי', אלא כך כוונתו - נראין דברי רבי יהודה לרבי יוסי בבור ושובך, כלומר שרבי יוסי מסכים עם דברי רבי יהודה בבור ושובך, שאף רבי יוסי לא נחלק עליו אלא בשדה ואילן, אבל בבור ושובך מודה רבי יוסי לרבי יהודה. ורבי בא לומר לנו בזה, שלא נחשוב שרבי יוסי חולק על רבי יהודה גם בבור ושובך.

*

תנו רבנן - הקדישן ריקנין ואח"כ נתמלאו מועלין בהן ואין מועלין במה שבתוכן, רבי אלעזר ברבי שמעון אומר אף מועלין במה שבתוכן: הקדיש דברים ריקנים, ואחר שהקדיש אותם הם התמלאו (להלן) הגמרא תבאר במה מדובר). לדעת ת"ק ההקדש חל רק בהם עצמם ולא במה שבתוכם, ולכן אין במה שבתוכם איסור 'מעילה' ומותר להינות מהם. ולדעת רבי אלעזר בר"ש ההקדש חל גם על מה שבתוכם.

אמר רבה - מחלוקת בשדה ואילן. דתנא קמא סבר לה כרבי יהודה, ורבי אלעזר ברבי שמעון סבר לה כר' יוסי. אבל בבור ושובך דברי הכל מועלין בהן ואין מועלין במה שבתוכן: כל המחלוקת היא רק בשדה או אילן שהקדיש אותם קודם שצמחו בהם פירות ולאחר ההקדש צמחו הפירות. ות"ק ורבי אלעזר בר"ש נחלקו במחלוקת רבי יהודה ורבי יוסי, האם לגידולי הקדש יש איסור מעילה או לא.

אבל המקדיש בור או שובך ריקנים שלאחר מכן נתמלאו במים ויונים, לכו"ע אין בהם איסור מעילה. כי הם לא צומחים מתוך הבור והשובך כמו פירות, אלא הם מגיעים לתוכם מבחוץ.

אמר ליה אביי - ואלא הא דתניא הקדישן מלאין מועלין בהן ובמה שבתוכן ורבי אלעזר ברבי שמעון מחליף. ואי בשדה ואילן אמאי מחליף?: למדנו בסיפא של הברייתא שאם הקדיש את הדברים מלאים לדעת ת"ק גם על מה שבתוכם חל

ההקדש (והנהנה מהם מעל), ולדעת רבי אלעזר בר"ש לא חל ההקדש על מה שבתוכם. ורבי אלעזר בר"ש 'מחליף' את שיטתו. כי ברישא ב'הקדישין ריקנים ונתמלאו' הוא אמר שמועלים במה שבתוכם, ואילו ב'הקדישין מלאים' הוא אומר שלא מועלים במה שבתוכם. ולכאורה זה דבר תמוה! כי כל שכן שאם הקדיש אותם מלאים שההקדש חל על מה שבתוכם. עד כאן הברייתא.

אם הברייתא מדברת על בור ושוכך, ניתן להסביר מדוע באמת רבי אלעזר בר"ש החליף את שיטתו (וכדלהלן). אבל אם מדובר באילן ושדה, אין שום אפשרות להסביר מדוע אם הקדיש אותם מלאים בפירות ההקדש לא חל על הפירות. הרי רבי אלעזר בר"ש סובר שאפילו אם הקדיש את השדה והאילן ריקנים ואחר כך צמחו בהם הפירות ההקדש חל על הפירות, אם כן כל שכן שההקדש צריך לחול עליהם כשהם כבר צמחו קודם להקדש!

אלא אמר רבה מחלוקת בבור ושוכך, אבל בשדה ואילן דברי הכל מועלין בה ובמה שבתוכן: אלא המחלוקת היא רק בבור ושוכך, אבל בשדה ואילן לכו"ע מועלים גם במה שבתוכם. (והברייתא סוברת כדעת רבי יוסי, כי 'רבי יוסי נימוקו עימו').

ובבור ושוכך, בריקנין במאי פליגי? ובמלאין במאי פליגי? ועכשיו צריך להסביר את הברייתא, במה נחלקו ת"ק ורבי אלעזר בר"ש בבור ושוכך, ברישא ובסיפא. דהיינו א. ב'הקדישין ריקנין ואח"כ נתמלאו' ב. ב'הקדישין מלאים'.

בריקנין - פליגי בפלוגתא דרבי מאיר ורבנן. דתנא קמא סבר לה כרבנן דאמרי אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם, ור"א ברבי שמעון סבר כר"מ דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם: ב'הקדישין ריקנין ואח"כ נתמלאו' הם נחלקו במחלוקת רבי מאיר ורבנן, האם אדם יכול להקנות לחבירו דבר שעדיין לא בא לעולם. כגון המוכר פירות דקל לחבירו כשעדיין התמרים לא צמחו בדקל.

ואותה השאלה גם לגבי הקדש. האם הוא יכול להקדיש דבר שלא בא לעולם. ת"ק סובר כרבנן שאדם לא יכול להקדיש דבר שלא בא לעולם, ולכן רק הבור והשוכך קדושים ולא מה שבא אחר כך לתוכם. ואילו רבי אלעזר בר"ש חולק וסובר שניתן להקדיש דבר שלא בא לעולם.

קושיא: אימור דשמעת ליה לרבי מאיר כגון פירות דקל דעבידי דאתו, הני מי יימר דאתו?: כל המחלוקת של ר"מ עם רבנן זה דוקא בפירות דקל שהם עתידים לבוא

לעולם, שהרי הדקל עתיד להצמיח פירות. ולכן סובר רבי מאיר שניתן למכור את הפירות למרות שהם עדיין לא באו בפועל לעולם, כי הם ודאי יבואו לעולם לבסוף. אבל לגבי בור ושובך מי אמר לנו שכאן יבואו אחר כך מים לבור ושיבואו יונים לשובך? ואם כן בכזה מקרה יתכן שרבי מאיר מודה שאי אפשר למכור את המים ואת היונים, וממילא גם אי אפשר להקדיש אותם.

תירוץ: אמר רבא משכחת לה במים הבאין דרך חצרו לבור, ויונים הבאין דרך שובכו לשובך: מדובר שהבור סמוך לחצירו והמים נשפכים מחצירו לבור, ואם כן המים בודאי יבואו לבור. וכן השובך עומד סמוך לשובך אחר שלו שיש בו יונים, והיונים שיוולדו יבואו בודאי לשובך הזה.

ובמלאים במאי פליגי?: הגמרא ממשיכה לבאר את הסיפא של הברייתא.

אמר רבא כגון שהקדיש בור סתם. ור' אלעזר ברבי שמעון סבר לה כאבוח דאמר דנין דין גבוה מדין הדיוט, מה דין הדיוט מצי אמר ליה 'בירא זביני לך מיא לא זביני לך', אף דין גבוה בירא אקדיש מיא לא אקדיש (ות"ק סבר אין דנין דין גבוה מדין הדיוט): מדובר במקדיש בור מלא מים בסתם (בלי לפרש שמקדיש גם את המים). לדעת רבי אלעזר בר"ש לא הקדיש את המים, כי הוא סובר כמו אביו רבי שמעון לעיל (בדף עא,א) שאמר המקדיש את השדה לא הקדיש את האילנות שבה, מלבד חרוב המורכב וסדן השקמה.

והגמרא ביארה שם (עב,א) שרבי שמעון סובר שלומדים דין מקדיש לשמים מדין מוכר להדיוט. כמו שהמוכר להדיוט בור מלא מים יכול לומר לו 'מכרתי לך את הבור ולא מכרתי לך את המים'. בגלל שהמוכר, בעין רעה הוא מוכר. כך המקדיש בור מלא מים הקדיש רק את הבור ולא את המים, כי המקדיש, בעין רעה הוא מקדיש.

קושיא: ודין הדיוט לא? והתנן מכר בור מכר מימיו: וכי האם הדיוט המוכר לחבירו בור מלא מים, מכר רק את הבור בלי המים? והרי כתוב במשנה שלנו 'מכר בור - מכר מימיו'!

תירוץ: אמר רבא מתני' יחידאה היא, דתניא מכר בור לא מכר מימיו ר' נתן אומר מכר בור מכר מימיו: המשנה שלנו היא 'דעת יחיד', כי היא דעתו של רבי נתן החולק על רבנן. וכמובא בבבביתא, שלדעת ת"ק מכר בור לא מכר מימיו, ולדעת רבי נתן מכר גם את מימיו. ורבי אלעזר בר"ש סובר כחכמים ולא כמו המשנה הזו.